

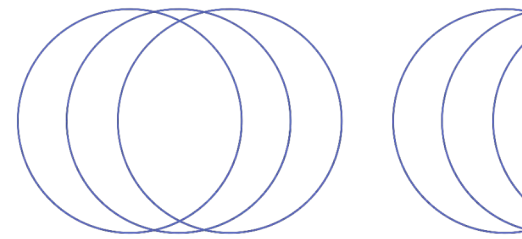
Forankring af foresight i dansk politikudvikling

Institutionelle afvejninger for en ny regering

En befolkningsundersøgelse foretaget af Institut for Fremtidsforskning (Fremtidsbarometer 2025) viser, at et flertal af danskerne oplever politiske beslutninger som kortsigtede. Mange udviser også en lav grad af tillid til systemets evne til at håndtere langsigtede udfordringer. Undersøgelsen peger samtidig på en betydelig opbakning i befolkningen til initiativer, der mere systematisk inddrager foresight og hensynet til fremtidige generationers trivsel i politiske beslutninger og i lovgivningsarbejdet.

På baggrund af Fremtidsbarometerets resultater og en analyse af internationale erfaringer med at forankre brugen af foresight og hensynet til fremtidige generationer i politikudviklingen præsenterer dette policy brief en central anbefaling, som konkretiseres i formuleringer til et kommende regeringsgrundlag:

- *Regeringen vil institutionalisere hensynet til fremtidige generationer i dansk politik ved at systematisere inddragelsen af langsigtede konsekvenser og foresight i lovforberedende analyser og politiske beslutningsprocesser.*
- *Regeringen vil nedsætte et udvalg, der skal belyse, hvordan foresight og hensynet til fremtidige generationer kan forankres institutionelt i det politiske system, hvorefter regeringen vil tage stilling til udvalgets anbefalinger.*

Danskerne savner ansvarstagen for langsigtede udfordringer

– og støtter tiltag der skal forankre foresight i politikudvikling

I efteråret 2025 udgav Institut for Fremtidssforskning i samarbejde med Epinion *Fremtidsbarometer 2025*, som kortlægger danskernes syn på fremtiden, langsigtethed i politik og deres holdninger til initiativer, der kan styrke fremtidsperspektivet i politiske beslutninger. Kortlægningen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse med 1.003 besvarelser, der er nationalt repræsentative med hensyn til køn, alder og region.

Undersøgelsen viser tegn på en manglende tiltro til det politiske systems evne til at håndtere langsigtede udfordringer. Kun 14 % af danskerne udviser høj tillid. Samtidig er det hele 63 % af danskerne, der mener, at de politiske beslutninger i Danmark ofte er præget af kortsigtethed frem for bestræbelser på at skabe holdbare løsninger for de næste 10-20 år. Endelig ser vi blandt danskerne en efterspørgsel efter flere langsigtede visioner – noget 55 % mener fylder for lidt i den politiske debat.

Fremtidsbarometer 2025 viser også, at danskerne ser positivt på initiativer, der skal fremme langsigtede politiske beslutningsprocesser og granske konsekvenserne af politiske beslutninger for fremtidige generationer. Konkret støtter 55 % af danskerne nedsættelsen af en “Kommissær for Fremtidens Generationer”, og kun 10 % er imod dette. Formålet med sådan et tiltag er at styrke langsigtet politik og varetage hensynet til vores efterkommeres interesser. 53 % støtter den tilsvarende eksisterende funktion på EU-niveau, mens kun 8 % er imod.

Samlet indikerer undersøgelsen, at der blandt danskerne både er en begrænset tiltro til det politiske systems evne til at håndtere langsigtede udfordringer og en relativt høj opbakning til initiativer, der kan styrke fremtidsperspektivet i politikudviklingen. Det peger på et muligt politisk og institutionelt rum for at udvikle stærkere mekanismer til at inddrage langsigtede hensyn i beslutningsprocesserne.

Det er imidlertid væsentligt at sondre mellem principiel opbakning og konkret institutionsdesign. Undersøgelsen måler den umiddelbare støtte til ideen om en institution, men tester ikke mandatets kompetenceafgrænsning, organisatoriske placering, omkostninger eller kontrolmekanismer. Et eventuelt designvalg vil derfor kræve yderligere afklaring.

Foresight som værktøj i politikudvikling

Al politik angår fremtiden – uanset om den bygger på økonomiske konsekvensberegninger, forventninger til levealderen i 2050, vurderinger af arbejdsmarkedets behov eller andre forhold. Samtidig vil langsigtede politiske beslutninger dog altid træffes under betydelig usikkerhed. Derfor kan mere traditionelle fremskrivninger med fordel suppleres med analyser, der systematisk inddrager usikkerhed, arbejder med scenarier og undersøger flere mulige udviklingsforløb.

Denne tilgang betegnes ofte som *foresight*. Den retter sig mod at identificere, analysere og vurdere langsigtede tendenser, drivkræfter og usikkerheder for at styrke grundlaget for robuste beslutninger på tværs af forskellige fremtidsscenarier. Målet er ikke at forudsige én bestemt fremtid, men at forberede beslutningstagere på flere plausible udviklingsbaner.

Som værktøj til at understøtte politikudvikling erstatter *foresight* ikke eksisterende fremskrivningsmodeller, men fungerer som et supplement, der kan kvalificere og udfordre lineære antagelser ved systematisk at afdække og potentielt foregribe pludselige ændringer, usikkerheder og udviklingsforløb, der i mindre grad kan fremskrives eller modelleres.

I udviklingen af politiske tiltag kan foresight bidrage til at tydeliggøre langsigtede risici, muligheder og alternative udviklingsforløb, ligesom det i implementeringen kan understøtte løbende tilpasning i lyset af ny viden og ændrede forudsætninger.

Spørgsmålet er imidlertid ikke alene, om foresight kan bidrage til politikudvikling, men også hvordan sådanne perspektiver kan forankres institutionelt og integreres i politiske beslutningsprocesser. Netop her giver internationale erfaringer et vigtigt sammenligningsgrundlag.

Danmark kan lære af andre lande

En ny regering anno 2026 står over for et muligt nybrud i måden, politik udvikles og styres på. Internationalt vokser en erkendelse af, at værktøjer fra *foresight* med fordel kan supplere eksisterende styringsformer og institutionelle værktøjer med henblik på at håndtere langsigtede, komplekse og usikre samfundsudfordringer.

Danmark kan tage ved lære af de erfaringer, der over det seneste årti er opbygget uden for landets grænser. I lande som Wales, Skotland og New Zealand har man taget det langsigtede perspektiv til sig på en værdibaseret måde, der er forankret i trivselsøkonomi, bæredygtighed og intergenerationel retfærdighed. Her har fokus ofte været rettet mod at identificere, hvilke resultater der har størst betydning for at nå disse mål på langt sigt. I andre lande som Finland, Singapore og Spanien har indsatsen i højere grad været rettet mod at opbygge *foresight*-kapacitet i regeringer og embedsværk med henblik på at påvirke, hvordan – og på hvilket vidensgrundlag – fremtidsorienterede beslutninger træffes.

Med lanceringen af EU-Kommissionens strategi for intergenerationel retfærdighed i marts 2026 er hensynet til fremtidige generationer og brugen af *foresight* også blevet en mere eksplicit del af de politiske beslutningsprocesser i EU. Strategien bygger på FN's Fremtidspagt og Erklæring for Fremtidige Generationer, som Danmark har tilsluttet sig, og lægger vægt på at imødekomme langtrækkende udfordringer som demografiske forskydninger, klimaforandringer og kunstig intelligens gennem en række tiltag – bl.a. et “indeks for intergenerationel retfærdighed”, der skal kortlægge konsekvenserne af politiske beslutninger langt ud i fremtiden.

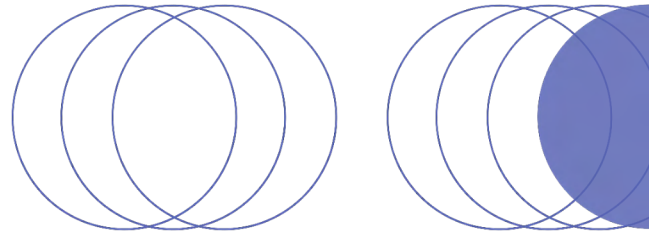
Institutionalisering af *foresight*-kapacitet og hensynet til fremtidige generationer fremstår således ikke som en marginal eller kontroversiel position, men som en politisk dagsorden i udvikling – både på nationalstatsniveau og i EU.

På trods af dette er samtalen om langsigtet politikudvikling og fremtidige generationers trivsel endnu kun på svagt blus herhjemme, og dagsordenen har endnu ikke fundet sin institutionelle form eller politiske forankring. Der er dog initiativer undervejs, der har til formål at styrke forbindelserne. Fremtidskoalitionen er en sammenslutning af danske organisationer, der arbejder for en ambitiøs implementering af FN's Fremtidspagt og for i højere grad at indarbejde langsigtede konsekvenser i politiske beslutninger. Koalitionen, som Institut for Fremtidsforskning er stiftende medlem af, anbefaler blandt andet bindende krav om langsigtede konsekvensvurderinger, etablering af en uafhængig institution med ansvar for fremtidsperspektivet samt en styrket repræsentation af fremtidige generationers interesser i beslutningsprocesser.

Netop fordi de internationale erfaringer peger i forskellige retninger, bliver den centrale opgave at afklare, hvordan en dansk model bedst kan indrettes, så den både understøtter langsigtet kapacitet, demokratisk legitimitet og reel indflydelse på beslutningsprocesserne.

Institutionelt design

– centrale afvejninger

Der findes ikke én model, der passer til alle lande eller styreformer. Internationale løsninger varierer i funktion, mandat, placering og kapacitet, men har et fælles formål om at styrke det langsigtede beslutningsgrundlag i politikudvikling.

I praksis rejser dette nogle centrale spørgsmål om, hvordan en sådan funktion kan indrettes:

- **Hvad skal funktionens primære opgave være?**

En dansk løsningsmodel kan enten fokusere på demokratisk og deliberativt afgrænsede mål og indikatorer for langsigtet udvikling og trivsel samt opfølgning herpå, eller på at styrke beslutningsgrundlaget og det politiske systems analytiske kapacitet gennem *foresight* og evidensbaserede metoder. I praksis kombinerer de fleste internationale modeller elementer fra begge tilgange.

- **Hvor i den politiske styringsstruktur skal funktionen forankres?**

En funktion kan forankres i regeringssystemet – f.eks. i et ministerium – eller placeres mere uafhængigt, f.eks. under Folketinget eller i et rådgivende organ. Placeringen påvirker balancen mellem integration i den daglige beslutningsproces og politisk uafhængighed. Placering under et ministerium kan sikre tæt kobling til centrale politiske processer, men indebærer også en risiko for, at funktionen tilpasses ministeriets prioriteringer. En mere uafhængig placering kan omvendt understøtte en tydeligere faglig autonomi og gøre det lettere at anlægge et tværgående og langsigtet perspektiv på tværs af skiftende politiske prioriteringer. Hvis funktionen placeres i et ministerium, bliver armlængdeprincippet centralt, da forholdet mellem instruktionsbeføjelse og faglig autonomi må afklares tydeligt.

- **Hvilke beføjelser og arbejdsformer skal funktionen have?**

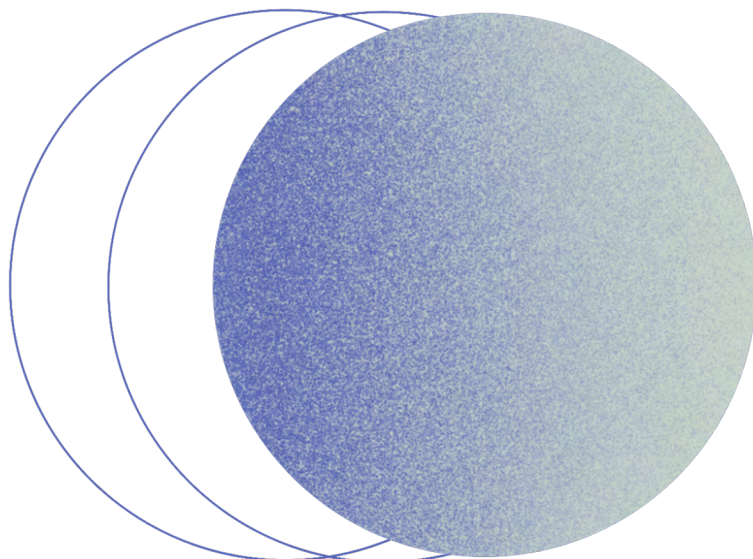
Mandatet kan variere på tværs af flere dimensioner, herunder analyse og rådgivning, monitorering og vurdering af langsigtede mål eller – som set i flere lande – mulighed for at rejse offentlig kritik eller fremlægge faglige vurderinger. Valget påvirker graden af autoritet og behovet for uafhængighed i relation til både Folketing og regering. Det påvirker også, om funktionen primært skal understøtte beslutningsprocesser gennem analyse eller have en mere formel rolle i vurderingen af politisk vedtagne mål. Samtidig rejser det spørgsmålet om, hvorvidt funktionen også skal have mandat til at kunne bidrage til tværgående koordinering, da mange langsigtede udfordringer går på tværs af eksisterende ministerområder.

Valget af design har betydning for institutionens demokratiske legitimitet, herunder hvordan forholdet mellem politisk delegation, faglig uafhængighed og offentlig ansvarlighed indrettes.

Internationale erfaringer peger samtidig på en række tilbagevendende risici. I New Zealand var et politisk fokus på *foresight* og hensynet til fremtidige generationers trivsel i en årrække integreret i den økonomiske politik, men er siden blevet nedtonet i forbindelse med et regerings-skifte. Det illustrerer, hvordan nye konstruktioner kan være politisk skrøbelige, hvis de opfattes som tæt knyttet til én regerings prioriteringer.

Ligeledes kan funktionen marginaliseres, hvis dens analyser ikke integreres i de faktiske beslutningsprocesser, hvilket kan føre til symbolsk institutionalisering, hvor en ny funktion signalerer langsigteteth uden reelt at påvirke beslutningsgrundlaget. Erfaringer fra andre lande viser desuden, at selv lovforankrede funktioner med et *foresight*-mandat kan få begrænset gennemslagskraft, hvis de ikke indgår i de løbende politiske beslutningsprocesser.

Disse erfaringer understreger betydningen af tydelig rolleafgrænsning, integration i eksisterende styringsprocesser og bred politisk forankring, hvis en dansk løsningsmodel skal opnå varig gennemslagskraft. En yderligere udfordring er, at en funktion med dette formål ofte vil bidrage indirekte og langsigtet, hvilket kan gøre effekterne vanskelige at måle på kort sigt. Dette kan medføre, at mandatet hurtigt bliver genstand for politisk kritik.

Anbefaling

På baggrund af ovenstående analyse anbefales det, at en kommende regering nedsætter et ekspertudvalg eller en tværgående arbejdsgruppe med en tydelig opgave: at undersøge, hvordan *foresight* og hensynet til fremtidige generationers trivsel kan forankres institutionelt i det politiske system. En sådan proces kan f.eks. have til opgave at:

- Indsamle og analysere internationale erfaringer med institutionalisering af *foresight* og fremtidige generationers trivsel.
- Vurdere forskellige modeller for organisatorisk placering og mandat i en dansk kontekst.
- Kortlægge de eksisterende langsigtede og analytiske kapaciteter i embedsværket.
- Vurdere, hvordan *foresight* og scenariebaserede analyser kan integreres som supplement til evidensbaserede metoder og økonomiske regnemodeller i politiske beslutningsprocesser.
- Identificere mulige designprincipper, der kan sikre både demokratisk legitimitet og institutionel robusthed.

Formålet vil ikke være at definere én bestemt løsningsmodel, men at skabe et kvalificeret beslutningsgrundlag for Folketing og regering til at sikre institutionel forankring af hensynet til fremtidige generationer i det politiske styresystem i Danmark.

På baggrund af ovenstående analyse og de præsenterede afvejninger peger dette policy brief på en anbefaling til den kommende regering. Nedenstående forslag illustrerer, hvordan en sådan anbefaling kan omsættes til formuleringer i det kommende regeringsgrundlag, hvor det første punkt angiver den politiske retning og forpligtelse, og det andet konkretiserer regeringens konkrete initiativ til proces.

- *Regeringen vil institutionalisere hensynet til fremtidige generationer i dansk politik ved at systematisere inddragelsen af langsigtede konsekvenser og foresight i lovforberedende analyser og politiske beslutningsprocesser.*
- *Regeringen vil nedsætte et udvalg, der skal belyse, hvordan foresight og hensynet til fremtidige generationer kan forankres institutionelt i det politiske system, hvorefter regeringen vil tage stilling til udvalgets anbefalinger.*

INSTITUTTET FOR FREMTIDSFORSKNING Institutet for Fremtidsforskning er en uafhængig, almennyttig tænketank stiftet i 1969. Ved at opbygge de nødvendige kompetencer til at adressere potentielle fremtider bidrager vi til at skabe et samfund, der er bedre egnet til at imødekomme udfordringer samt gribe de muligheder, vi står over for. Det gør vi ved at anvende vores unikke tilgang til fremtidsforskning og foresight, kombineret med mere end 50 års global erfaring. **WWW.CIFS.DK**

Kontakt :

Senior Advisor & Project Lead

THOR SVANHOLM GUSTAVFSON

tsv@cifs.dk

unesco
Chair

The authors are responsible for the choice and presentation of views contained in this publication and for opinions expressed therein, which are not necessarily those of UNESCO and do not commit the Organisation.